

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΧΗΜΕΙΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Θέμα Α

A1. → β, A2. → γ, A3. → β, A4. → α

A5.

α. Διαφορετική ενέργεια, Διαφορετική μορφή και Διαφορετικό προσανατολισμό.

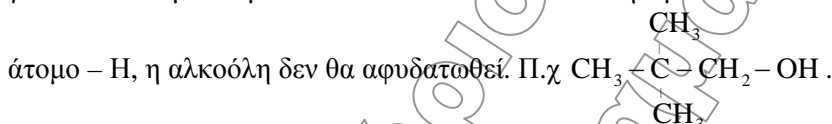
β.

Βαθμός Ιοντισμού	Σταθερά Ιοντισμού
1. Εξαρτάται από τη συγκέντρωση του ηλεκτρολύτη.	1. Δεν εξαρτάται από τη συγκέντρωση του ηλεκτρολύτη.
2. Εξαρτάται από την παρουσία στο διάλυμα κοινού ιόντος.	2. Δεν εξαρτάται από την παρουσία στο διάλυμα κοινού ιόντος.

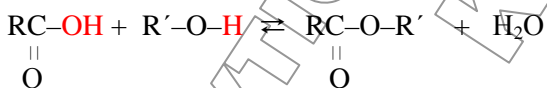
ΘΕΜΑ Β

B1.

α. → Λάθος Κατά την αφυδάτωση των αλκοολών, αποσπάται από το μόριο της αλκοόλης η χαρακτηριστική ομάδα – OH και ένα άτομο – H από γειτονικό άτομο άνθρακα με αυτό στο οποίο είχε συνδεθεί η ομάδα – OH (Κανόνας Saytseff). Αν το γειτονικό άτομο C με αυτό στο οποίο συνδέεται η ομάδα – OH δεν διαθέτει

β. → Σωστό Στην αντίδραση εστεροποίησης γίνεται υποκατάσταση του –OH του καρβοξυλίου του οξέος, από την αλκοξυομάδα R'–O– της αλκοόλης. Το –OH του οξέος και το – H του –OH της αλκοόλης, δημιουργούν το H₂O σύμφωνα με την παρακάτω αντίδραση:

γ. → Λάθος Το A είναι μέταλλο της 2^{ης} ομάδας και διαθέτει 2 ηλεκτρόνια στην εξωτερική του στιβάδα. Αντίστοιχα το O ανήκει στη 16^η ομάδα και διαθέτει 6 ηλεκτρόνια στην εξωτερική του στιβάδα. Ο δεσμός που θα σχηματίσουν είναι ιοντικός με αποβολή 2 e⁻ από το A και πρόσληψή τους από το O. Ο Ηλεκτρονιακός τύπος της ένωσης θα είναι: $\left[\ddot{\text{A}} \right]^{2+} \left[\ddot{\text{O}} \right]^{2-}$ Συνεπώς δημιουργούν οξείδιο με μοριακό τύπο AO.

δ. → Σωστό Πλήρης διάσταση του άλατος

	NH ₄ F	→	NH ₄ ⁺	+	F ⁻
Αρχ. (M)	C		-		-
δυστ/σχημ. (M)	C		C		C
Τελικά (M)	-		C		C

Τα ιόντα NH₄⁺ και F⁻ αντιδρούν με το H₂O (υδρολύονται) αφού είναι συζυγή ζεύγη της ασθενούς βάσης NH₃ και του ασθενούς οξέος HF αντίστοιχα.

	NH ₄ ⁺	+	H ₂ O	⇌	NH ₃	+	H ₃ O ⁺
Αρχ. (M)	C				-		-
αντ/σχημ. (M)	x				x		x
I. I (M)	C-x ≈ C				x		x

$$K_w = K_{a(\text{NH}_4^+)} \cdot K_{b(\text{NH}_3)} \Rightarrow K_{a(\text{NH}_4^+)} = \frac{K_w}{K_{b(\text{NH}_3)}} = \frac{10^{-14}}{10^{-5}} \Rightarrow K_{a(\text{NH}_4^+)} = 10^{-9}$$

$$K_{a(\text{NH}_4^+)} = \frac{[\text{NH}_3] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{NH}_4^+]} \Rightarrow 10^{-9} = \frac{x^2}{C} \Rightarrow x = [\text{H}_3\text{O}^+] = \sqrt{C \cdot 10^{-9}} \text{ M (1)}$$

	F ⁻	+	H ₂ O	⇌	HF	+	OH ⁻
Αρχ. (M)	C				-		-
αντ/σχημ. (M)	y				y		y
I. I (M)	C-y ≈ C				y		y

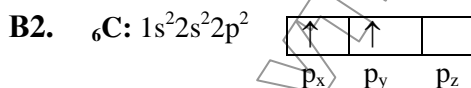
$$K_w = K_{a(\text{HF})} \cdot K_{b(\text{F}^-)} \Rightarrow K_{b(\text{F}^-)} = \frac{K_w}{K_{a(\text{HF})}} = \frac{10^{-14}}{10^{-4}} \Rightarrow K_{b(\text{F}^-)} = 10^{-10}$$

$$K_{b(\text{F}^-)} = \frac{[\text{HF}] \cdot [\text{OH}^-]}{[\text{F}^-]} \Rightarrow 10^{-10} = \frac{y^2}{C} \Rightarrow y = [\text{OH}^-] = \sqrt{C \cdot 10^{-10}} \text{ M (2)}$$

$$\frac{(1) [\text{H}_3\text{O}^+]}{(2) [\text{OH}^-]} = \frac{\sqrt{10^{-9} \cdot C}}{\sqrt{10^{-10} \cdot C}} = \sqrt{10} \gg 1 \Rightarrow [\text{H}_3\text{O}^+] > [\text{OH}^-]$$

Άρα το διάλυμα θα είναι **οξύ**.

ε. → Λάθος Το κατιόν NH₄⁺ δε μπορεί να δράσει ως βάση μιας και δε μπορεί να προσλάβει πρωτόνιο(-α).

Τα δυο μονήρη p ηλεκτρόνια του C δημιουργούν 2 ομοιοπολικούς δεσμούς με δυο άτομα H, συνεπώς η ένωση που θα δημιουργηθεί θα έχει τύπο CH₂. (H : C̈ : H).

Ο τύπος της ένωσης που θα δημιουργηθεί θα είναι CH₄ μιας και κάθε άτομο άνθρακα θα εμφανίσει το φαινόμενο του υβριδισμού μεταξύ s και p τροχιακών. Στην προκειμένη περίπτωση θα εμφανιστεί sp³ υβριδισμός (4 ίδια ημισυμπληρωμένα sp³ υβριδικά τροχιακά). Έτσι κάθε sp³ υβριδικό τροχιακό θα επικαλυφθεί με το 1 τροχιακό 1s του H (επικάλυψη s - sp³) δημιουργώντας 4 ίδιους ομοιοπολικούς δεσμούς C - H.

B3. Με επίδραση διαλύματος $I_2/NaOH$ θα αντιδράσει μόνο η CH_3CH_2OH δημιουργώντας χαρακτηριστικό κίτρινο ίζημα CHI_3 (ιωδοφόρμιο).

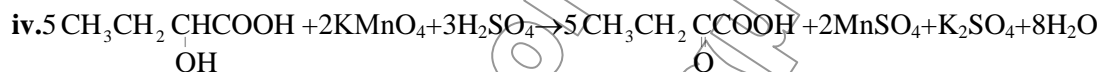
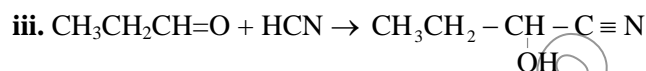
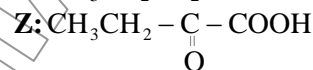
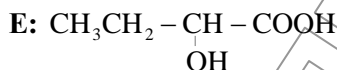
Με επίδραση όξινου δ/τος $KMnO_4$ θα εκλυθεί αέριο CO_2 μόνο από τη CH_3OH , που μπορούμε να το ανιχνεύσουμε από το «θόλωμα» διαλύματος $Ca(OH)_2$ (δημιουργία ιζήματος $CaCO_3$). Η $CH_3CH_2CH_2OH$ θα οξειδωθεί προς CH_3CH_2COOH χωρίς έκλυση CO_2 .

Οι αντιδράσεις που θα πραγματοποιηθούν περιγράφονται από τις χημικές εξισώσεις:

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. α. Οι ζητούμενες ενώσεις είναι:

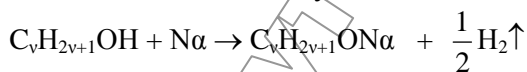
Γ2. Έστω x mol $C_nH_{2n+2}O$ και y mol $C_kH_{2k+2}O$

Αφού το μίγμα είναι ισομοριακό, θα είναι $x = y$

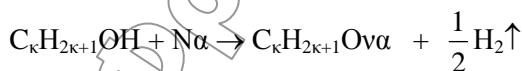
Πρέπει: $(14n+18)x + (14k+18)x = 18,4 \Rightarrow [14(n+k) + 36] \cdot x = 18,4$ (1)

Οι ενώσεις X, Ψ θα είναι ή και οι δυο αλκοόλες, ή μια αλκοόλη και η άλλη αιθέρας, ή και οι δυο αιθέρες.

Έστω και οι δυο αλκοόλες. Τότε $n, k \geq 1$ και ακέραιοι. Θα είναι:

$$x \text{ mol} \qquad \qquad \qquad \frac{x}{2} \text{ mol}$$

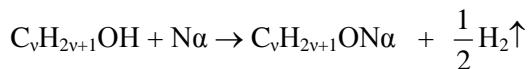

$$x \text{ mol} \qquad \qquad \qquad \frac{x}{2} \text{ mol}$$

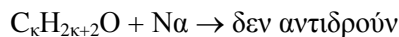
$$n_{H_2} = \frac{2,24}{22,4} \Rightarrow \frac{x}{2} + \frac{x}{2} = 0,1 \Rightarrow x = 0,1 \text{ mol} \quad (2)$$

Οπότε: (1) $\Rightarrow [14(n+k) + 36] \cdot 0,1 = 18,4 \Rightarrow 14(n+k) = 148 \Rightarrow n+k = 10,57$
 απορρίπτεται αφού πρέπει n, k να είναι ακέραιοι, οπότε και $n+k$ ακέραιος

Έστω μόνο η μια ένωση είναι αλκοόλη οπότε $v \geq 1$ και η άλλη αιθέρας με $\kappa \geq 2$. Θα είναι:

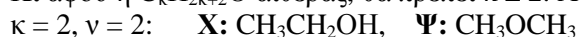
$$x \text{ mol} \qquad \qquad \qquad \frac{x}{2} \text{ mol}$$

$$n_{H_2} = \frac{2,24}{22,4} \Rightarrow \frac{x}{2} = 0,1 \Rightarrow x = 0,2 \text{ mol}$$

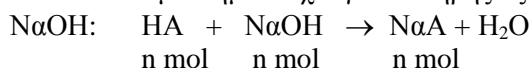
Από την (1) έχουμε: $[14(v + \kappa) + 36] \cdot 0,2 = 18,4 \Rightarrow 14(v + \kappa) = 56 \Rightarrow v + \kappa = 4$ δεκτή

Κι αφού η $C_\kappa H_{2\kappa+2} O$ αιθέρας, θα πρέπει $\kappa \geq 2$. Άρα

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Στο ισοδύναμο σημείο έχει γίνει πλήρης εξουδετέρωση του δλμ HA από το πρότυπο δλμ

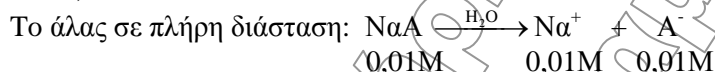

$$n_{NaOH} = n_{HA} = n \Rightarrow 0,02 \cdot V_{NaOH} = 0,02 \cdot V_{HA} \Rightarrow V_{NaOH} = V_{HA} = V$$

και $n = 0,02 \cdot V$

Στο ισοδύναμο σημείο έχουμε το άλας NaA με συγκέντρωση: $C = \frac{n}{2V} \Rightarrow C = \frac{0,02 \cdot V}{2 \cdot V} \Rightarrow$

$$C = 0,01 \text{ M}$$

Αν το οξύ HA είναι ισχυρό, στο Ι.Σ το pH θα ήταν 7. Αφού pH = 8, το HA είναι ασθενές οξύ και συνεπώς το ανιόν A^- αντιδρά με το H_2O (υδρόλυση).

	A^-	+ H_2O	\rightleftharpoons	HA	+ OH^-
Αρχ. (M)	0,01			–	–
αντ/σχημ. (M)	x			x	x
I. I (M)	$0,01 - x \approx 0,01$			x	x

$$pH = 8 \Rightarrow 14 - pOH = 8 \Rightarrow pOH = 6 \Rightarrow [OH^-] = x = 10^{-6} \text{ M}$$

$$K_{b(A^-)} = \frac{[HA] \cdot [OH^-]}{[A^-]} \Rightarrow K_{b(A^-)} = \frac{x^2}{0,01} = \frac{10^{-12}}{10^{-2}} \Rightarrow K_{b(A^-)} = 10^{-10}$$

$$K_w = K_{a(HA)} \cdot K_{b(A^-)} \Rightarrow K_{a(HA)} = \frac{K_w}{K_{b(A^-)}} = \frac{10^{-14}}{10^{-10}} \Rightarrow K_{a(HA)} = 10^{-4}$$

Δ2. Πριν την αραιώση ήταν $pH = 2 \Rightarrow [H_3O^+] = 10^{-2} \text{ M}$.

Αν C_{HB} η αρχική συγκέντρωση του διαλύματος, τότε μετά την αραιώση θα είναι:

$$C_{HB} \cdot V = C_{HB}' \cdot 10V \Rightarrow C_{HB}' = \frac{C_{HB}}{10}$$

Και $pH' = pH + 1 \Rightarrow pH' = 3$. Οπότε $[H_3O^+]' = 10^{-3} M = \frac{[H_3O^+]}{10}$.

Αν το οξύ ήταν ασθενές τότε θα είχαμε την ισορροπία:

	HB	+ H ₂ O	⇌	B ⁻	+ H ₃ O ⁺
Αρχ. (M)	C _{HB}			-	-
αντ/σχημ. (M)	x			x	x
Τελικά (M)	C _{HB} - x ≈ 0,01			x	x

Όπου $x = 10^{-2} M$

Με την αραιώση σε δεκαπλάσιο όγκο η ισορροπία θα μετατοπιστεί προς τα δεξιά και θα δημιουργηθούν επιπλέον ιόντα H₃O⁺ στο διάλυμα. Αλλά σύμφωνα με την αρχή Le Chatelier η μεταβολή (δεκαπλασιασμός του όγκου του δ/τος ⇒ υποδεκαπλασιασμός της συγκέντρωσης)

τείνει να αναιρεθεί. Που σημαίνει πως η νέα συγκέντρωση θα είναι: $[H_3O^+]' > \frac{[H_3O^+]}{10}$.

Συνεπώς $pH < 3$. Άρα το οξύ HB είναι ισχυρό.

Οπότε:

HA	+ H ₂ O	→	A ⁻	+ H ₃ O ⁺
C _{HB}			C _{HB}	C _{HB}

$$pH = 2 \Rightarrow [H_3O^+] = 10^{-2} M \Rightarrow C_{HB} = 10^{-2} M$$

Δ3. Το οξύ ΗΓ είναι ασθενές αφού $\alpha < 1$. Θα είναι:

	ΗΓ	+ H ₂ O	⇌	Γ ⁻	+ H ₃ O ⁺
Αρχ. (mol)	C			-	-
αντ/σχημ. (mol)	$\alpha \cdot C$			$\alpha \cdot C$	$\alpha \cdot C$
Τελικά (mol)	$C - \alpha \cdot C \approx C$			$\alpha \cdot C$	$\alpha \cdot C$

$$K_{a(H\Gamma)} = \frac{[H_3O^+] \cdot [\Gamma^-]}{[H\Gamma]} \Rightarrow K_{a(H\Gamma)} = \frac{\alpha^2 \cdot C^2}{C} \Rightarrow K_{a(H\Gamma)} = \alpha^2 \cdot C = 10^{-4} \cdot 0,1 \Rightarrow K_{a(H\Gamma)} = 10^{-5}$$

Οπότε η σειρά θα είναι: **ΗΓ < ΗΑ < ΗΒ**

Δ4.

$$\left. \begin{array}{l} \text{πριν την αραιώση: } K_{a(HA)} = \alpha_{\text{αρχ.}}^2 \cdot C_{\text{αρχ.}} \\ \text{μετά την αραιώση: } K_{a(HA)} = \alpha_{\text{τελ.}}^2 \cdot C_{\text{τελ.}} \end{array} \right\} \xrightarrow{\alpha_{\text{τελ.}} = 2\alpha_{\text{αρχ.}}} \alpha_{\text{αρχ.}}^2 \cdot C_{\text{αρχ.}} = 4\alpha_{\text{αρχ.}}^2 \cdot C_{\text{τελ.}} \Rightarrow C_{\text{αρχ.}} = 4C_{\text{τελ.}}$$

$$\text{Για την αραιώση ισχύει: } C_{\text{αρχ.}} \cdot V_{\text{αρχ.}} = C_{\text{τελ.}} \cdot V_{\text{τελ.}} \Rightarrow V_{\text{τελ.}} = \frac{C_{\text{αρχ.}} \cdot V_{\text{αρχ.}}}{C_{\text{τελ.}}} = \frac{4C_{\text{τελ.}} \cdot V_{\text{αρχ.}}}{C_{\text{τελ.}}} \Rightarrow$$

$$V_{\text{τελ.}} = 4V_{\text{αρχ.}} \Rightarrow (V_{H_2O} + 100) = 4 \cdot 100 \Rightarrow V_{H_2O} = 300 \text{ mL}$$

Δ5. Δλμ. Α: $C_{HA} = \frac{n_{HA}}{V_A} \Rightarrow n_{HA} = 0,02 \cdot 0,6 \Rightarrow n_{HA} = 0,012 \text{ mol}$

Δλμ. Γ: $C_{H\Gamma} = \frac{n_{H\Gamma}}{V_{\Gamma}} \Rightarrow n_{H\Gamma} = 0,1 \cdot 0,4 \Rightarrow n_{NaOH} = 0,04 \text{ mol}$

Στο τελικό διάλυμα όγκου $0,6 + 0,4 = 1 \text{ L}$ θα έχουμε:

$$C_{\text{HA}} = \frac{n_{\text{HA}}}{V} \Rightarrow C_{\text{HA}} = \frac{0,012}{1} \Rightarrow C_{\text{HA}} = 0,012 \text{ M}$$

$$C_{\text{HF}} = \frac{n_{\text{HF}}}{V} \Rightarrow C_{\text{HF}} = \frac{0,04}{1} \Rightarrow C_{\text{HF}} = 0,04 \text{ M}$$

	HA	+ H ₂ O	⇌	A ⁻	+ H ₃ O ⁺
Αρχ. (mol)	0,012			-	y
αντ/σχημ. (mol)	x			x	x
Τελικά (mol)	0,012-x ≈ 0,012	-		x	x+y

$$K_{a(\text{HA})} = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+] \cdot [\text{A}^-]}{[\text{HA}]} \Rightarrow 10^{-4} = \frac{x \cdot (x+y)}{0,012} \Rightarrow x = \frac{12 \cdot 10^{-7}}{x+y} \quad (1)$$

	HF	+ H ₂ O	⇌	F ⁻	+ H ₃ O ⁺
Αρχ. (mol)	0,04			-	x
αντ/σχημ. (mol)	y			y	y
Τελικά (mol)	0,04-y ≈ 0,04	-		y	x+y

$$K_{a(\text{HF})} = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+] \cdot [\text{F}^-]}{[\text{HF}]} \Rightarrow 10^{-5} = \frac{y \cdot (x+y)}{0,04} \Rightarrow y = \frac{4 \cdot 10^{-7}}{x+y} \quad (2)$$

Με πρόσθεση κατά μέλη των (1) και (2) έχουμε:

$$x + y = \frac{12 \cdot 10^{-7}}{x+y} + \frac{4 \cdot 10^{-7}}{x+y} \Rightarrow (x+y)^2 = 16 \cdot 10^{-7} \Rightarrow x+y = 4 \cdot 10^{-3,5} \Rightarrow$$

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = x+y = 4 \cdot 10^{-3,5} \text{ M}$$

Επιμέλεια απαντήσεων:

Λογιώτης Σταύρος

Οικονόμου Θανάσης

Φυσικοί

Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα

<http://www.epil.gr>